

Eğitim Fakültelerinde Uygulanan Müzik Öğretmenliği Lisans Programının Revizyon Gerekçeleriyle Tutarlılığı

The Consistency of The Ba Programme For The Music Teacher Education Applied in The Faculties of Education With The Reasons For Its Revision

Nesrin KALYONCU

Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Bolu-TÜRKİYE

ÖZET

Eğitim fakültelerinde uygulanmakta olan müzik öğretmenliği lisans programları, 1998 yılında değiştirilmiştir. Bu işlem, Milli Eğitimi Geliştirme Projesi çerçevesinde, eğitim fakültelerindeki öğretmen yetiştirme programlarının revizyonu kapsamında gerçekleşmiştir. Yükseköğretim Kurulu (YÖK), yapılan yenilikleri öğretmen eğitimi programlarının yapısında ve uygulanmasında sorunlar olduğu gerekçesine dayandırmaktadır. Söz konusu gerekçelerden üç tanesi bu çalışmada ele alınmaktadır: programın öğretmen yetiştirme amacından uzak oluşu, öğretim bilgisi derslerinin ihmali ve pedagojik kuram ve uygulama dengesinin kurulamaması. Yenilenen programın bu gerekçelerle tutarlılığı, nitel içerik analizi yöntemiyle incelenmektedir. Sonuçlar, program derslerinin değişik oranlarda müzik öğretmeni yeterliklerine hitap ettiğini ortaya koymuştur. Bununla birlikte, müzik teorisi alanının ihmali, müziksel performans derslerinin baskın ağırlığı, didaktik ve metodik derslerin müzik alanıyla ilişkilendirilmemesi gibi problemlerin varlığı da tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Müzik öğretmenliği eğitimi, 1998 müzik öğretmenliği lisans programı, müzik öğretmeni yeterlikleri, müzik öğretimi, okul uygulamaları.

ABSTRACT

The Music Teacher Education Programmes, which had been applied in education faculties, were changed in 1998. This was carried out within the framework of the Project of Development of National Education and the scope of the revision of the Teacher Education Programmes in the Faculties of Education. The Committee of Higher Education (YÖK) explains the innovations on the grounds that there exist problems within the structure and implementation of the Teacher Education Programmes. This study focuses on three issues: firstly, on the fact that the programme is far from its goals for a teacher education, secondly, on the neglect of the pedagogical

courses, and thirdly on the failure to strike a balance between pedagogical theory and practice. The consistency of the new programme with the aforementioned reasons is examined through a qualitative content analysis method. The results have revealed that the programme courses are correlated with the Music Teacher Qualifications to various extents. In addition, some problems have been detected such as the neglect of the field of musical theory, the dominance of the musical performance courses over other courses and the fact that the pedagogical and methodical courses have not been related to the realm of music at all.

Key words: Music Teacher Education, 1998 Music Teacher Education BA Programme, Music Teacher Qualifications, Teaching of Music, Practice in School.

1. Giriş

Eğitim fakültelerinde gerçekleşmekte olan müzik öğretmenliği eğitiminin konumu ve programları 1998-99 öğretim yılında değiştirilmiştir. Öğrenim sürecinin ve içeriklerinin yeniden yapılandırılması, Türkiye`de dönüşüm geçiren sosyo-kültürel yapının ve eğitim alanındaki yeni kararların hizmet öncesi öğretmen yetiştirme konusunda da bazı düzenlemeleri gerektirmesine dayanmaktadır. Yükseköğretim Kurulu ve Milli Eğitim Bakanlığı`nın ortak bir çalışması olan *Milli Eğitimi Geliştirme Projesi*, bu yöndeki revizyon çalışmalarında belirleyici bir rol oynamıştır (Nartgün, 2001). Bu bağlamda, 1998 yılında Eğitim Fakülteleri Müzik Eğitimi Bölümleri anabilim dalına dönüştürülerek Resim-İş Eğitimi Anabilim dalıyla Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü adı altında bir araya getirilmiş ve yeniden geliştirilen program uygulanmaya başlanmıştır.

Yükseköğretim Kurulu, öğretmen eğitimi programlarının yenilenmesini bazı gerekçelere dayandırmaktadır. Yapılan inceleme ve araştırmalar, programların yapı, içerik ve uygulanmasında sorunlar olduğunu ortaya koymuştur. YÖK`ün öne sürdüğü gerekçeler öncelikle, standardizasyon sorunu, hedef karmaşası, metot alanının ihmali, pedagojik teori ve uygulama dengesinin kurulamaması, kaynakların tutumsuz ve kişisel kullanımı vb. noktalarda yoğunlaşmaktadır (Yükseköğretim Kurulu [YÖK], 1998a).

1998 öncesi, üniversitelerce kısmen özerk olarak geliştirilen müzik öğretmenliği programları da, sözü edilen gerekçelere dayandırılarak yenilenmiş ve tek bir modele indirgenmiştir. Revizyon işleminin genel görünüşü ise, uygulana gelen programların

belli noktalarının tamamen atılması, kısmen değiştirilmesi veya genişletilmesi ve yeni derslerin eklenmesi şeklindedir. Yenilenen program tam bir öğretim programı özelliği göstermeyip tanımsaldır; yalnızca ders adları ve içerik tanımlarını kapsar. YÖK, standardizasyon amacıyla programın merkezi olarak, tüm üniversitelerde modifikasyona uğramadan uygulanmasını öngörmüştür.

Söz konusu revizyonun üzerinden uzunca bir süre geçmiş olmasına rağmen, programla ilgili tartışmaların müzik eğitimi alanının gündeminde yerini hala koruyor olması, araştırmacıyı bu çalışma için motive etmektedir.¹ Bu makalede, program revizyonunda çıkış noktasını oluşturan ve müzik öğretmenliği eğitimini de ilgilendiren sebeplerden başlıca üç tanesi irdelenmektedir. Programın öğretmen yetiştirme amacından uzak oluşu, öğretim derslerinin ihmal ve pedagojik alanda kuram ve uygulama dengesinin kurulamaması yolundaki gerekçelerin programda ne şekilde dikkate alındığı, nitel içerik analizi yöntemiyle incelenmektedir.

2. Revizyon Gerekçeleri ve Program

2.1. Gerekçe 1: Programın Öğretmen Yetiştirme Amacıyla Örtüşmemesi

Eğitim fakültelerinin öğretmen yetiştirme esas amacını ihmal ederek ikinci plana itmeleri ve gittikçe ihtiyaç fazlası olan veya hiç talep olmayan alanlarda büyümeyi tercih etmeleri, ağırlıklı bir revizyon gerekçesidir. Programların mesleğe yeterince hazırlamadıkları ve öğrenimle meslek yaşamı arasında tutarsızlıkların oluştuğu gerçeği temel alınmaktadır (YÖK, 1998a).

Müzik eğitimi bölümlerinde uygulanan eski programlar teoride öğretmen yetiştirme amaçlı olmakla birlikte, uygulamada öncelikle örgün eğitim kademelerine müzik öğretmeni yetiştirme hedefi tam olarak öne çıkamamıştır. Bölümlerin müzik öğretmeni mi, yoksa sanatçı mı yetiştirdiği sık sorulan sorulardan birisi haline gelmiştir. Bu

---

¹ Yeni program üzerindeki tartışmalar, 2004 senesinde Türkiye`de müzik öğretmenliği eğitiminin 80. yılı nedeniyle düzenlenen çeşitli bilimsel toplantılarda da güncelliğini korumuştur. 7-11. Nisan 2004 tarihlerinde Süleyman Demirel Üniversitesi`nce düzenlenen sempozyumun bazı oturumları ve 1-3. Kasım 2004 tarihlerinde Gazi Üniversitesi`nde gerçekleşen paneller bunun başlıca örneklerini oluşturmaktadır.

durumun öğrencilerde, birincil mesleki hedef belirsizliğine yol açmış olduğunu bazı araştırma sonuçları da göstermektedir (Şentürk, 1994). Müzik öğretmenliği programları, öğretmenlerin çalışacağı hedef kitle göz önünde tutularak oluşturulamamış, bunun yerine, çeşitli okul türlerine müzik öğretmeni yetiştirmenin ötesine geçen geniş çaplı modeller tercih edilmiştir. Burada, müzik öğretmenliği lisans programının Müzik Kuramları, Çalgı ve Ses Eğitimi Anabilim/Anasanat Dalı olarak sistematize edilmesi örnek olarak verilebilir.

Yeni programda, bu yönde alınan önlemler arasında ilk olarak programın nitelenmesi sayılabilir. Program isabetli bir şekilde isimlendirilmiştir: “Müzik Öğretmenliği Lisans Programı” (YÖK, 1998b, 79). Daha önceki yıllarda uygulanan programların nitelenmesindeki yaygın eğilim *Müzik Eğitimi* idi. Bilindiği gibi *müzik eğitimi*, örgün eğitim kademelerindeki müzik öğretiminden amatörler, yetişkinler ve mesleki müzik eğitimine uzanan, alanda yapılan araştırma, kuram ve uygulamaları vd. kapsayan geniş çaplı bir üst kavram özelliği gösterir (Kaiser & Nolte, 1989). Bu tür program nitelendirmelerinde müzik öğretmeni yetiştirme işlemi açık ve tam olarak işaret edilmemiş ve sınırları belirlenmemiştir.

Yeni programın öğretmen yetiştirme amacına hizmet ettiğinden söz edebilmek için, öngörülen derslerin müzik öğretmeni yeterlikleriyle ne kadar örtüştüğü büyük öneme sahiptir. Etkili müzik öğretmenliği eğitimi, öğrenim içeriklerinin temel öğretmen niteliklerini kazandıracak biçimde belirlenmesi ve uygulanmasına bağlıdır. Burada, program derslerinin bu açıdan incelenmesine geçmeden önce, müzik öğretmeni yeterliklerine ana hatlarıyla değinilecektir. Bu çalışmada, genel öğretmen yeterliklerinden yola çıkılarak, aşağıdaki yeterlik alanları temel alınmıştır:²

1. Müzik öğretmeni *temel alan bilgisine* sahip olmalıdır. Müzik alanının nitelikleri, yasaları, kuramları, müziğin temel öğeleri, bu öğeler arasındaki ilişkiler ve müziğin tarihsel gelişimi hakkında en temel bilgilerle donanmış olmalıdır. Müziğin, yaşadığı toplum ve diğer kültür çevrelerindeki şekillenişini ve işlevlerini tanımalı, müzik

dersinin kültürün aktarılması ve ona katkı sağlanması için belli roller oynadığının bilincine varmalı ve bu sorumluluğu taşımalıdır.

2. Müzik öğretmeni *müziksel davranış biçimleriyle aktif bir ilişki* içinde olmalıdır. En temel müziksel davranış alanları olan müzik yapma, müzik yaratma, müziksel dönüştürme, müzik dinleme, müzik üzerinde düşünme ve müziği anlama (Venus, 1984; Kalyoncu, 2002) yönlerinde çeşitli öğrenim deneyimleri geçirmiş olup, bunları dersinin her aşamasına taşıyabilmelidir.

3. Müzik öğretmeni, mesleğinin en spesifik yanlarından birisi olan *öğretme yeterliklerine* sahip olmalıdır. Kazandığı müzik alanı bilgi ve becerisini öğrenciye etkili olarak aktarabilmek için öğretim ve öğrenme sürecini planlama, organize etme, yönetme, yürütme, yönlendirme ve değerlendirmeyi ilgilendiren didaktik³ ve metodik nitelikleri kazanmış olmalıdır (Demirel, 2002; Sands, Özçelik, Busbridge ve Dawson, 1997).

4. Müzik öğretmeni, *öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği genel bilgi ve becerilerle* donanmış olmalıdır. Bu kapsamda mesleğinin gerçekleştiği okul ortamını ve bağımlılıklarını tanımalı, mesleğindeki aktüel eğilimlerle tanışmalıdır. Planlılık, zamanı kullanma, öğrencilerle iletişim kurma, meslektaşlarıyla işbirliği, öğrenci velileriyle ilişkiler, okuldaki genel eğitim etkinlikleri gibi konularda pratik yeterliklere sahip olmalıdır (Demirel, 2002).

Temel kabul edilebilecek bu özellikleri ortaya koyduktan sonra, program derslerinin yeterlik alanlarıyla ilişkisi saptanmaya çalışılacaktır. Bunu gerçekleştirebilmek için, dersler ilgili yeterlik alanlarına göre sınıflandırılmıştır. Derslerin alanlara dağılımı yapılırken (bkz. Tablo 1), ders tanımlarındaki birincil ve ağırlıklı öğrenme alanları

² Öğretmen yeterlikleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Demirel, 2002; Milli Eğitim Bakanlığı, 2002; Sands ve diğerleri, 1997.

³ Yunanca *didaskēin*'den gelen ve *öğretme* anlamını taşıyan didaktik kelimesi (Trapp, 1994), Türkçe'ye "öğretici, öğretim yöntemlerini ele alan bilim, öğretim bilgisi" (Türk Dil Kurumu, 1992, s. 370) olarak çevrilmiştir. Geniş anlamda *öğretme ve öğrenme bilimi*, dar anlamda ise *ders teorisi* olarak nitelenen bir alanı temsil eden didaktik, pedagoji ve metodolojiden tam olarak

belirleyici bir rol oynamıştır. Derslerin dönem sayıları ve toplam kredileri de parantez içinde verilmiştir.⁴

Tablo 1 incelendiğinde, programda müzik öğretmeni adaylarına temel alan bilgisi ve müziksel davranışlar kazanma, öğretmenlik mesleğine hazırlanma ve öğretim bilgisiyle donanma için belli dersler ve öğrenim yaşantıları geçirme imkanının sunulduğu görülür. Bununla beraber, bazı derslerin kendi içinde ve birbirleriyle ilişkilerinde tekrar gözden geçirilmesi gereken noktalar saptanmaktadır.

Müzik alanı temel bilgilerini kazandırmaya yönelik dersler, öncelikle müzik teorisi, tarihi ve kültürüne yönelik olup, ülkemiz müzik yaşamının ana türlerini de kapsamaktadır. Bu branşlar içerisindeki ağırlık *Müzik Teorisi ve İşitme Eğitimi* dersindedir. Bu ikisi, aralarındaki sıkı ilişkiye rağmen, yine de kendi başına kollar olarak dikkate alınmamış, müzik formları ve stil bilgisi, çok seslendirme yöntemleri gibi birçok konu alanını da kapsayan kompleks bir ders olarak planlanmıştır. Müzik teorisinin, ses, notasyon, müziksel parametreler, müziksel yapı vb. ile ilgili bilgileri içerdiği bilinir. Geleneksel anlamda işitme eğitimi ise, bireyin sesleri, ses örgülerini, ritmik, melodik ve armonik yapıları ayrı ya da bir bütün olarak algılamasını, müzik yazısına veya simgesine dönüştürmesini, bellek gelişimi ve solmizasyon yanı sıra müziksel yaratıcılık çalışmalarını da kapsar. Müzik öğretmeni adayına üç dönemlik ve 15 kredilik bu derste işitme eğitimi ve temel müzik bilgileriyle birlikte, müzik biçim, tür ve stil bilgisi, armoni ve kontrapunkt bilgisi kazandırılmasının da ön görülmesi, dersin içeriklerini fazlasıyla yoğunlaştırmıştır. Ayrıca, müziğin Türk toplumunda ve dünyadaki tarihsel gelişimini, müzik akımlarını ve dönemlerini kapsamı öngörülen *Müzik Tarihi* dersinin, bir dönemlik ve iki kredi olarak planlanması içeriğe uygun görünmemektedir.⁵

Müziksel iletişim ve davranış biçimlerini ilgilendiren dersler (Tablo 1, Sütun 2), 63 kredi ile programın en ağırlıklı alanını oluştururlar. *Müzik Yapma*'ya yönelik derslerin

---

sınırlanamadığı gibi, öğretim programlarıyla ve öğrenim içerikleriyle de sıkı bir ilişki içindedir (Kaiser & Nolte, 1989; Trapp, 1994).

⁴ Program derslerinin tümü ve içerikleri için bkz. YÖK, 1998b.

⁵ Müzik alan bilgisi dersleriyle ilgili başka eleştiriler için bkz. Bozkaya 2000, s. 129ss.

ön planda olduğu, bireysel ve toplu söyleme yanı sıra çalma yeterlikleri içeren derslerin bu alanın bel kemiğini oluşturduğu ortaya çıkmaktadır. Yeni programda okul müzik eğitiminde kullanılacak çalgıların da dikkate alınması, hedeflerle tutarlılık göstermektedir. Bu dersler kapsamında, flüt, mandolin vb. dışında Orff çalgıları da öngörülmektedir. *Eğitim Müziği Besteleme* dersi *müziksel yaratıcılığın gelişimini* teşvik edebilecek tanımlanmış tek derstir.

Tablo 1: *Müzik öğretmenliği temel yeterlik alanları ve derslerinin bu alanlara dağılımı*

Müzik Alan Bilgisi Dersleri	Müziksel Davranış Biçimlerine Yönelik Dersler	Öğretim Bilgisi Dersleri	Öğretmenlik Meslek Bilgisi Dersleri
Müzik Teorisi ve (İşitme Eğitimi) (3-15)	Piyano (6-12)	Gelişim ve Öğrenme (1-3)	Öğretmenlik Mesleğine Giriş (1-3)
Müzik Tarihi (1-2)	Bireysel Çalgı Eğt. (8-8)	Sınıf Yönetimi (1-3)	Okul Deneyimi-I (1-3)
Müzik Kültürü (1-3)	Elektronik Org Eğt. (1-2)	Öğretimde Planlama ve Değerlendirme (1-4)	Rehberlik (1-3)
Türk Halk Müziği (1-2)	Okul Çalgıları (3-6)	Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme (1-3)	
Türk Sanat Müziği (1-2)	Okul Bandosu (1-2)	Özel Öğretim Yöntemleri (2-6)	
Güncel/Popüler Müzik (1-2)	Orkestra/Oda Müziği (3-9)	Okul Deneyimi-II (1-3)	
	Orkestra/Oda Müziği ve Yönetimi (1-2)	Öğretmenlik Uygulaması (1-5)	
	Bireysel Ses Eğitimi (2-4)		
	Toplu Ses Eğitimi (2-4)		
	Koro (3-6)		
	Koro ve Yönetimi (1-2)		
	Eşlik/Korrepetisyon (1-1)		
	Eğit. Müziği Besteleme (1-3)		
	Oyun, Dans ve Müzik (1-2)		
Toplam Kredi: 26	Toplam Kredi: 63	Toplam Kredi: 27	Toplam Kredi: 9

Başlı başına doğaçlamaya imkan tanıyan bir branş bulunmayıp, bu ders ve *Eşlik* dersi kapsamında sınırlı olarak doğaçlama çalışmalarından söz edilmektedir. *Oyun, Dans ve Müzik* dersi de, ülkemiz ve dünyadan halk danslarını ve müzikli çocuk oyunlarını

içermektedir. Programda, *müzik dinleme* ve *müzik üzerinde düşünme* imkanı sağlayacak analitik yaklaşımlı derslerin bağımsız olarak yer almadığı tespit edilmektedir. Bunun arkasında, ilgili davranış biçimlerinin derslerin tümünde gerçekleşmesi gerektiği ya da gerçekleşmekte olduğu varsayımı yatabilir.

Üçüncü sütunda yer alan dersler, öğretmenin, spesifik olarak ders içindeki eylemlerine yöneliktir. Programda, öğretim bilgisi ve metodoloji alanını ilgilendiren dersler, ayrıştırılmaksızın öğretmenlik formasyonu dersleri adı altında toplanmışlardır. Gelişim ve öğrenme psikolojisi, genel öğretim bilgisi ve müzik öğretimini ilgilendiren bu dersler müzik öğretmeni adayı için büyük öneme sahiptir ve yeni programda ağırlıkları oldukça artmıştır.

Son grupta, müzik öğretmeni adaylarına öğretmenlik mesleğinin genel özelliklerini tanıttak dersler yer almaktadır (Tablo 1, Sütun 4). Öğretmen adaylarının mesleki sosyalizasyonunda büyük payı olan bu dersler, genellikle eğitim bilimleri alanına aittir. Bu branşların, geçmiş programlara kıyasla daha işlevsel ve mesleğe hazırlayıcı oldukları söylenebilir. Örneğin *Eğitim Bilimine Giriş* dersi yerine gelen *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*, eğitim sisteminin yapısı ve tarihçesi ile birlikte, bu mesleğin gereklerini tanımaya odaklanmaktadır.

2.2. Gerekçe 2: Öğretim Bilgisi ve Yöntem İle İlgili Derslerin İhmali

Programların değiştirilme sebeplerinden bir diğeri de, “alan derslerinin öğretmen adaylarını ilgili konu alanının bir dalında uzmanlığa yönelttiği [...] ve alanın öğretim yöntemlerine ilişkin derslerin yetersiz olduğu” (YÖK, 1998b, 4) gerekçesidir. YÖK, konuyla ilgili raporunda, öğretim üyelerinin “alanın öğretimi ile uğraşmayı, bu konuda araştırma yapmayı ve hizmet üretmeyi ikinci sınıf bir iş olarak görmeye” (YÖK, 1998a, 15) başladıklarını, buna karşın esas ihtiyacın *alan öğretiminde uzmanlaşma* olduğunu vurgulamaktadır.

Alan öğretimi, müzik eğitimi bölümlerinde de belirgin olarak ihmal edilmiştir. Müziğin didaktiği ve metodolojisi gelişmiş ülkelerde başlı başına bir alan olup, geniş bir literatür ve materyal altyapısına sahipken (Schmidt-Brunner, 1982), ülkemizin müzik öğretmeni

yetiştirme süreçlerinde müzik alan bilgisi ve müziksel performansa yönelik dersler dikkate değer bir biçimde öne çıkmıştır.

Yeni müzik öğretmenliği lisans programında, didaktik ve metodoloji dallarındaki bu açık dikkate alınmıştır. Genel öğretmenlik formasyonu derslerinin yanında, öğretim bilgisi kazandıracak dersler çeşitlenip artmış ve programın tüm aşamalarına dağılmıştır. Bunlar gelişim ve öğrenme psikolojisiyle ilgili kuramları tanıma, öğretim bilgi ve becerileri kazanma, alana özgü literatür ve ders materyallerini tanıma gibi yollardan müzik öğretmenini mesleğinin özüne, yani müzik öğretmeye hazırlayacaklardır.

1998 programında yer alan öğretim bilgisi ders içeriklerinde (Tablo 1, Sütun 3), müzik öğretmeni adayına öğretim süreciyle ilgili olarak kazandırılması istenen yeterlikler, aşağıdaki kategoriler içinde özetlenebilir (YÖK, 1998b):

1. Öğrenme-Öğretme Sürecini Planlama

- Derse özgü kısa ve uzun süreli program yapma
- Dersin öğrenme prensiplerini belirleme
- Hedef, içerik ve yöntemleri seçme
- Gerekli araç-gereçleri hazırlama ve geliştirme vb.

2. Öğrenme-Öğretme Sürecini Yönetme ve Yürütme

- Öğrenim ortamını organize etme
- Ders sürecini artikule etme ve amaçlı olarak yönlendirme
- Sınıf denetimini sağlama
- Dersin sosyal formlarını kullanma ve sınıf içi dengeleri kurma
- Amaç ve içeriklere uygun genel ve müziksel öğretim yöntemleri kullanma
- Öğretim materyalleri ve teknolojilerini etkili kullanma
- Sınıfta oluşacak problem durumlarında kontrolü sağlama vb.

3. Öğrenme-Öğretme Sürecini Değerlendirme

- Değerlendirme kriterlerini belirleme
- Ölçme yöntem ve araçlarını belirleme
- Etkili bir biçimde öğrenme kontrolünü gerçekleştirme vb.

Olumlu sayılabilecek bu gelişmelere karşın, ders içeriklerinin müzik alanından kopuk olarak tanımlanması oldukça büyük bir problem oluşturmaktadır. Bu derslerin çoğunluğunun, eğitim bilimleri bölümü öğretim elemanları tarafından yürütülmekte olması, de facto bir ilişkilendirmeye de çoğu kez imkan tanımamaktadır. Öğretmen adayları bu durumda, sadece genel pedagojik ilke, kuram, yaklaşım ve yöntemleri tanıyabileceklerdir. Müzik alanıyla kuracakları ilişkiler ise, uzman rehberliğinden bağımsız olarak kendi deneyimleri ve birikimleriyle sınırlı kalacaktır. Müzik öğretmenliği programı öğrencilerinin, öğretmenlik formasyonu ve öğretim bilgisi derslerine ilişkin tutumlarını ölçen bazı ampirik araştırmaların sonuçları, bu derslerin – eskiden de olduğu gibi– öğrencilerin ilgisini çekmediği ve içeriklerini sıkıcı ya da yetersiz buldukları yönündedir (Şentürk, 1994; S. Yöndem ve Z. D. Yöndem, 2001). Öğretim bilgisi derslerinin müzik eğitimi alanından kopukluğu, derslere gösterilen ilgiyi ve motivasyonu, daha da önemlisi yararlılık yönündeki inancı son derece etkilemektedir.

2.3. Gerekçe 3: Okul Uygulamalarının Yetersizliği

Programların yeniden düzenlenmesini gerektiren sebeplerden bir diğeri ise, fakülte ve okul ilişkileriyle ilgilidir. Bu iki kurum arasındaki iletişim ve işbirliğinin yeterince sağlanamamış olmasının, öğretmenlik mesleği eğitiminde pedagojik kuram-uygulama dengesinin kurulamamasına yol açtığı bildirilmektedir (YÖK, 1998a). Bu yöndeki düşünceler, “öğretmenlik formasyonuna ilişkin derslerin eğitim bilimleri alanındaki bazı teorik derslerden oluşup öğrencilere öğretmenliğin gerektirdiği uygulamaya dönük bilgi, beceri ve bakış açılarını kazandırmaktan uzak olduğu” (YÖK, 1998b, 4) şeklinde ifade edilmektedir. Bu saptama, bir önceki bölümde sözü edilen öğretim bilgisi derslerindeki problemlerle de örtüşmektedir.

Bu gerekçeden yola çıkılarak, yeni programda saha uygulamaları için verilen süre dikkate değer bir biçimde artırılmış ve içerikleri zenginleştirilmiştir. Eskiden de mevcut olan *Öğretmenlik Uygulaması* ve programa yeni eklenen *Okul Deneyimi I, II* ile birlikte toplam üç dönemlik bir uygulama yaşantısı ön görülmektedir. Bunlar meslek ortamıyla ilk karşılaşmaları sağlayacağından, mesleki sosyalizasyon açısından temel önem taşır.

Bu derslerde sistematik gözlem ve etkinliklerle, öğrencilere müzik öğretmenliği mesleğinin gerçekleri tanıtılmaya çalışılacaktır.

1998 programında yer alan uygulama derslerinin kapsamı aşağıdaki gibi özetlenebilir (YÖK, 1998b):

1. Kuruma ve mesleğe yönelik gözlem

Okul Deneyimi-I dersinin içeriklerine göre, okul yapısı, örgütü, yönetimiyle ve öğretmenlik mesleğiyle ilgili genel bilgiler edinilecektir. Öğretmen ve öğrenci bakımından okuldaki günlük yaşam ve öğretmenin sorumluluk alanlarıyla ilgili deneyimler kazandırılması amaçlanmaktadır.

2. Öğretim aksiyonuna girişi sağlayan gözlem ve uygulamalar

Planlama, sınıf kontrolü, öğrenme sürecinin yönetimi ve değerlendirilmesi vb. noktalar *Okul Deneyimi-II* dersinin içerikleri olarak tanımlanmışlardır. Bu çerçevede gerçekleştirilecek mikro öğretim uygulamaları, yöntem ve materyallere özgü birikimler aynı zamanda öğretmenlik uygulamasının alt yapısını da oluşturacaktır.

3. Müzik dersinde öğretim deneyimleri

Öğretmenlik Uygulaması müzik öğretmenliği eşiği olarak nitelendirilebilir; *Okul Deneyimi* ne göre alana özel uygulamanın öne çıkacağı bu süreçte müzik öğretimi denemeleri gerçekleştirilecektir.

Bu yaşantıları geçiren müzik öğretmeni adayları sadece teorik pedagojik öğrenmelerle sınırlı kalmayıp, okul ortamında geçirecekleri deneyim ve edindikleri becerilerle bu bilgileri pekiştirebilecekler ve mesleğe pratik olarak hazırlanacaklardır. Bu uygulamalar, fakülte ve okul yetkililerinin danışmanlığı, gözetim ve denetimi altında gerçekleştirileceğinden, kurumlar arası işbirliği açısından da olumlu sonuçlar doğurabilir.

3. Sonuç ve Öneriler

Programda ön görülen dersler değişik ağırlıklarda, müzik alan bilgisi, müziksel davranış biçimleri, öğretim bilgisi ve genel öğretmenlik meslek bilgilerini kapsayan temel müzik öğretmeni yeterliklerini kazandırmaya yöneliktir. Böylece, bazı eksiklere rağmen, müzik öğretmeni yetiştirme hedefi ve program arasında ilişki kurulmaya çalışılmıştır. Bu, aynı zamanda müzik öğretmeni yetiştirme işleminin sınırlarının belirginleşmeye başladığını da göstermektedir; müzik öğretmenliği eğitimi programı, konservatuar ve müzikoloji gibi mesleki müzik eğitimi veren diğer kurumların programlarından belirgin

olarak ayrılıp, kendi yönünü ve kimliğini bulma yolundadır. Bu sürecin doğru işleyebilmesi, programın eksik ve sorunlu kısımlarının ivedilikle düzeltilmesine bağlıdır.

Müzik alan bilgisi derslerinin planlanmasında ihmal ve özensizlikler bulunduğundan, yeni düzenlemeler gereklidir. Çıktıları itibarıyla öncelikle müziksel davranış biçimleri geliştirmeye yönelik branşlar arasına giren *İşitme Eğitimi*, daha uzun süreli planlanmalıdır. Davranış oluşturma belli bir süreç içerisinde mümkün olacağından en az dört döneme yayılması ve *Müzik Teorisi* dersinden bağımsız olarak yürütülmesi daha uygun görünmektedir. *Müzik Teorisi* dersinin alt bileşenlerine ayrılması önerilir: *Temel Müzik Teorisi*, *Armoni*, *Kontrapunkt* ve *Müzik Biçimleri* bağımsız dersler olarak planlanmalıdır. *Müzik Tarihi* dersinin en az iki döneme yayılmasıyla ülkemiz ve dünyadaki ya da Avrupa kültür çevresindeki müziksel gelişmelere yüzeysel bir yaklaşım engellenmiş olacaktır.

Programda müziksel davranışlar kazandırmaya yönelik dersler baskın bir ağırlığa sahiptir. Bu durum psiko-motor hedefleri ve ürünleri öne çıkan müzik branşı için olağan görünmesine rağmen, yine de entelektüel süreçlerin gelişimini ihmal eden bir öğrenim süreci görüntüsü vermemelidir. Bu alandaki aşırı yoğunluk, bazı birbirine benzer derslerin birleştirilmesi yoluyla azaltılabilir: örneğin *Orkestra Yönetimi* ve *Koro Yönetimi* dersleri, *Müzik Toplulukları Yönetimi* adı altında birleştirilebilir. Müziksel davranış biçimleri kazandırmaya yönelik dersler daha çok müzik yapma (çalma, söyleme vb.) yönünde yığılım göstermektedir. Öğrencilerin müziksel yaratıcılıklarını keşfetmesi ve geliştirmesine yönelik dersler de sunulmalıdır. *Oyun*, *Dans* ve *Müzik* dersi tek yönlü tanımlanmamalı, öğretmen adayları bu derste müziği değişik ifade alanlarına dönüştürme ya da çeşitli ifade ve gösteri alanlarının öğelerini müziğe dönüştürme konusunda öğrenim yaşantıları geçirebilmelidir. Beden perkusyonlarının kullanımı, doğaçlama, drama, dans ve yaratıcı diğer aktiviteler yoluyla, öğrencilerin *Orff* öğretisini içselleştirilmeleri de amaçlanmalıdır.

Öğretim bilgisi derslerinin ihmalî gerekçesi ve program arasındaki tutarlılık arayışının göstergesi, ilgili derslerin tür ve sayılarının artırılıp, programın tüm aşamalarına

dağıtılmalarıdır. Fakat derslerin hemen hepsinin müzik alanıyla ilişkilendirilmeksizin tanımlanması önemli bir eksikliklerdir. Bu derslerin müzik içerikleriyle süslenmesi beklentisi sorunu çözmeye yetmez. Esas olan müzik pedagojisi alanının kendi mevcudiyetinin tanınması, programdaki öğretmenlik formasyonu, didaktik ve metodolojik derslerin müzik pedagojisi perspektifiyle tanımlanması ve içeriklerinin de buna paralel olarak özgünleşmesidir. Böyle bir oluşum aynı zamanda, ülkemizde son derece kısıtlı olan müzik pedagojisi uzmanlığını da teşvik edebilir. Öğretim bilgisi derslerini yürütecek uzmanların müzik eğitimi programlarında yetiştirilmeleri için gereken düzenlemeler yapılmalıdır. Eğitim bilimleri alanından gelen öğretim elemanlarından da, pedagojik derslerde alanla bağ kurabilecek düzeyde müzik birikimlerini belgeleyen sertifikalar talep edilmelidir.

Pedagojik teori ve uygulama dengesinin kurulamaması gerekçesine dayanarak, uygulamaya ayrılan süre artırılmış ve içerikleri de çeşitlendirilmiştir. Bu sayede, öğrencilerin müziksel, didaktik ve metodolojik birikimlerini sahada yaşama geçirme, kuram ve uygulamanın örtüşen ve çelişen yanlarını gözlemleme ve saptama fırsatı doğacaktır. *Okul Deneyimi* dersinin pasif bir süreç ve zaman kaybı olarak algılanmaması için, bu alandaki etkinlikler sistematik olarak ve uzman rehberliğinde sürdürülmeli, öğrencilerde mesleki bilincin oluşması teşvik edilmelidir. Ses ve çalgı alanındaki yeterlikler bir müzik öğretmeni için kazanılması zorunlu davranışlardır. Bununla birlikte onlar üzerine inşa edilmesi gereken müzik öğretimi ile ilgili yeterlikler de mesleki açıdan büyük öneme sahiptir. Uygulamalar öğrencilere bu becerileri de kazanabilmeleri için fırsatlar sunacaktır.

Bu sonuçlara dayanarak, sözü edilen revizyon gerekçeleriyle 1998 müzik öğretmenliği lisans programı arasında tam bir tutarlılıktan değil de, tutarlılık arayışından söz etmek mümkündür. Öne sürülen problemlerden bazılarının teorik olarak aşılmağa olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, sorunların esaslı çözümü alınan önlemlerin doğru, kararlı ve etkili olarak yaşama geçirilmesiyle mümkün olacağından, kesinlik taşıyan bir ifade için, uygulama boyutunun da araştırılması gerekmektedir.

Kaynaklar

- Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı [YÖK] (1998a). *Eğitim Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme Programlarının Yeniden Düzenlenmesi*. Ankara: YÖK Yayınları.
- Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (1998b). *Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları*. Ankara: YÖK Yayınları.
- Bozkaya, İ. (2000). Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerinde Uygulanmakta Olan Yeni Müzik Öğretmenliği Lisans Programı Üzerine Bir Değerlendirme. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 13/1, 125-133.
- Demirel, Ö. (2002). *Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı* (3. Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Kaiser, H. J. ve Nolte, E. (1989). *Musikdidaktik. Sachverhalte – Argumente – Begründungen*. Mainz: B. Schott's Söhne.
- Kalyoncu, N. (2002). *Musikunterricht in der deutschen und türkischen Grundschule. Eine vergleichende didaktische Analyse*. Frankfurt am Main: Peter Lang Verlag.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2002). *Öğretmen Yeterlilikleri*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Nartgün, Ş. S. (2001). *Milli Eğitimi Geliştirme Projesine İlişkin Bir Çözümleme*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Sands, M., Özçelik, D. A., Busbridge, J. ve Dawson, D. (1997). *Okullarda Uygulama Çalışmaları. İlköğretim*. Ankara: YÖK Yayınları.
- Schmidt-Brunner, W. (1982). *Methoden des Musikunterrichts*. Mainz: B. Schott's Söhne.
- Şentürk, N. (1994). Müzik Öğretmenliği Programındaki Uygulama Dersleri ve Çevre İlişkileri. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi. Özel Sayı 1*, 195-203.
- Trapp, K. (1994). Musikdidaktik. Yayımlandığı Kitap S. Helms, R. Schneider, ve R. Weber (Editörler), *Neues Lexikon der Musikpädagogik. Sachteil* (172-175). Kassel: Gustav Bosse Verlag.
- Türk Dil Kurumu (1992). *Türkçe Sözlük*. İstanbul: Milliyet Basımevi.
- Venus, D. (1984). *Unterweisung im Musikhören* (2. Baskı). Wilhelmshaven: Heinrichshofen's Verlag.
- Yöndem, S. ve Yöndem, Z. D. (2001). Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Pedagojik Formasyon Derslerine İlişkin Tutumu. *X. Eğitim Bilimleri Kongresi. Yayımlanmış Bildiri (487-493)* Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.